

13. Boutron I. Disability and quality of life of patients with knee or hip osteoarthritis in the primary care setting and factors associated with general practitioners' indication for prosthetic replacement within 1 year / I. Boutron, F. Rannou, M. Jardinaud-lopez, G. Meric, M. Revel, S. Poiraudou // *Osteoarthritis Cartilage*. – 2008. – Vol. 16(9). – P.1024–1031.

Без'язичний Б.І., Журід С.М., Худякова В.Б., Шаленко В.В.
Харківська державна академія фізичної культури
Гіль Ю.Б.

Харківський національний університет будівництва та архітектури

ТЕХНОЛОГІЧНИЙ ПІДХІД ДО ОСВІТЬНОГО ПРОЦЕСУ У ВНЗ

Метою статті є аналіз педагогічної та соціологічної літератури з відомих технологій навчання в організації навчального процесу студентів вищих навчальних закладів. Тема статті є актуальною, тому що ефективність процесу навчання багато в чому визначається технологіями, які використовуються при навчанні. В даній статті розкриваються такі поняття як: технологія освіти, педагогічні технології навчання, технічні засоби навчання. Основний зміст дослідження складає аналіз поглядів різних вчених щодо способу вираження суті педагогічної технології в навчанні студентів. В статті представлено характеристики, які мають належати до технології навчання: сучасність, науковість, оптимізація навчального процесу, інтеграція, широке використання технічних засобів навчання і дидактичних матеріалів, оптимальність навчально-матеріальної бази навчального закладу, якісна оцінка результату навчальної роботи. Крім цього в статті розкривається модульно-рейтингова технологія, дистанційне навчання і тестування студентів, які є найприйнятнішими для індивідуалізованого навчання студентів в рамках сучасних технологій. Технологія навчання повинна бути направлена на конструювання і здійснення навчального процесу, який гарантує досягнення поставлених цілей.

Ключові слова: технологічний підхід, технологія освіти, педагогічні технології навчання, технічні засоби навчання, модульно-рейтингова технологія, дистанційне навчання, тестування.

Безъязычный Б. И., Журид С. Н., Худякова В. Б., Шаленко В. В., Гиль Ю. Б. Технологический подход к образовательному процессу в вузе. Целью статьи является анализ педагогической и социологической литературы по известным технологиям обучения в организации учебного процесса студентов высших учебных заведений. Тема статьи является актуальной, т.к. эффективность процесса обучения во многом определяется технологиями, которые используются при обучении. В данной статье раскрываются такие понятия как: технология образования, педагогические технологии обучения, технические средства обучения. Основное содержание исследования составляет анализ взглядов разных ученых относительно способа выражения сути педагогической технологии в обучении студентов. В статье представлены характеристики, которые должны принадлежать к технологии обучения: современность, научность, оптимизация учебного процесса, интеграция, широкое использование технических средств обучения и дидактических материалов, оптимальность учебно-материальной базы учебного заведения, качественная оценка результата учебной работы. Кроме этого в статье раскрывается модульно-рейтинговая технология, дистанционное обучение и тестирование студентов, которые являются наиболее приемлемыми для индивидуализированного обучения студентов в рамках современных технологий. Технология обучения должна быть направлена на конструирование и осуществление учебного процесса, который гарантирует достижение поставленных целей.

Ключевые слова: технологический подход, технология образования, педагогические технологии обучения, технические средства обучения, модульно-рейтинговая технология, дистанционное обучение, тестирование.

B. I. Bezyazichnyy, S. N. Zhurid, V. B. Khudyakova, V. V. Shalenko, Y. B. Ghil. Technological approach to the educational process in the university. The purpose of article is the analysis of pedagogical and sociological literature on known technologies of training in the organization of educational process of students of higher educational institutions. The subject of article is actual since efficiency of process of training in many respects is defined by technologies which are used when training. In this article such concepts as reveal: technology of education, pedagogical technologies of training, technical means of training. The main content of research makes the analysis of views of different scientists concerning a way of expression of an essence of pedagogical technology in training of students. Characteristics which have to belong to technology of training are presented in article: present, scientific character, optimization of educational process, integration, wide use of technical means of training and didactic materials, optimality of educational material resources of educational institution, quality standard of result of study. Besides in article the modular and rating technology, distance learning and testing of students which are the most acceptable for the individualized training of students within modern technologies reveals. The technology of training has to be directed on designing and implementation of educational process which guarantees achievement of purposes.

Key words: technological approach, technology of education, pedagogical technologies of teaching, hardware's in teaching, module-rating technology, controlled from distance teaching, testing.

Постановка проблеми. Ефективність процесу навчання багато в чому визначається технологіями, які при цьому використовуються. Вперше термін «технологія навчання» було використано в США більше 50-ти років тому як результат пошуку шляхів побудови навчального процесу, який був би ефективний в умовах масової освітньої установи і безвідмовно діяв під керівництвом досвідченого викладача. Саме в цьому значенні поняття «технологія» і його варіації («технологія навчання») та

«освітні технології») стали використовуватися в педагогічній літературі і одержали велику кількість формулювань залежно від того, як автори представляють структуру і складові освітнього технологічного процесу.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. У 50-х роках двадцятого століття, коли почалося впровадження в учбовий процес технічних засобів, з'явився термін «технології освіти», який в подальші роки під впливом робіт по методиці вживання різних ТЗН і, зокрема, кіно, радіо, засобів контролю і ін., модифікувався в «педагогічні технології».

У середині 60-х і на початку 70-х років зміст цього поняття широко обговорювався як у вітчизняному, так і в зарубіжному педагогічному друці і на міжнародних конференціях, де було визначено два напрями його тлумачення залежно від рівня результатів досліджень в даній області в різних країнах (США, Англії, Японії, Франції і ін.). Прихильники першого напрямку ототожнювали технологію навчання з простим використанням технологічних засобів в процесі навчання [4]. Представники другого напрямку головне бачили в тому, щоб підвищити ефективність організації учбового процесу і подолати відставання педагогічних ідей від стрімкого розвитку техніки. Таким чином, перший напрям був позначений як «технічні засоби навчання», а другий виник трохи пізніше як «технологія навчання» або «технологія учбового процесу».

Учасники конференції ЮНЕСКО в Женеві (10-16 травня 1970 р.), яка була присвячена цій проблематиці, визначили технологію навчання як «науку про навчання, яка встановлює раціональні принципи дидактичної роботи, а також найефективніші методи і засоби досягнення поставлених цілей навчання при мінімально можливих витратах зусиль з боку викладачів і студентів» [12, с.21].

У 80-90-і роки продовжувалася спроба подальшого осмислення сутності сучасного педагогічного процесу, причому простежуються дві тенденції: одні автори прагнуть подальшої деталізації поняття «педагогічні технології» та його ускладненню, інші – до спрощення, вдаючись при цьому до дуже узагальнених формулювань.

Так, на думку І.Я. Лернера, «педагогічна технологія» – це спосіб організації, образ думок про матеріали, людей, установи, моделі та системи типу «людина-машина», це перевірка екологічних можливостей проблеми. Педагогічна технологія «припускає формулювання цілей через результати навчання, які виражені в діях тих хто навчається, надійно усвідомлюваних і визначуваних» [6, с.139].

З погляду В.П. Беспалько, «педагогічна технологія – проект певної педагогічної системи, яка реалізується на практиці» [3, с.5]. Останнє формулювання, якщо його прийняти за основу, дозволяє розглядати ретроспективу педагогіки та її подальший розвиток, як еволюцію її технологій.

В той же час, В.А. Сластенін вважає, що «педагогічна технологія» – це впорядкована сукупність дій, операцій і процедур, яка інструментально забезпечує досягнення прогнозованого результату в умовах освітнього процесу, що змінюються [10]. Об'єктивне ускладнення освітньої системи, яка підштовхується технічним прогресом, у тому числі і комп'ютеризацією навчання, настійно вимагає упорядкувати вживання таких понять як «технологія навчання» і «педагогічна технологія», які часто усвідомлюються як система засобів, методів організації і управління учбово-виховним процесом, хоча дані поняття не можна вважати повністю тотожними [8].

Формулювання цілей роботи. *Мета статті:* охарактеризувати технологію навчання в організації навчального процесу студентів вищих навчальних закладів.

Методи дослідження: аналіз педагогічної, соціологічної літератури, індуктивні та дедуктивні методи.

Виклад основного матеріалу дослідження. Погоджуючись у принципі з думкою вищенаведених авторів, ми розуміємо технологію навчання як дидактичний процес, який володіє значно більш високим ступенем ефективності, надійності і гарантованості результату при освоєнні учбового матеріалу, ніж традиційні способи навчання.

Технології навчання, на думку Ф. Янушкевича, повинні бути властиві наступні характеристики [11]:

1. Сучасність – обов'язковість впровадження в учбовий процес науково-обґрунтованих і експериментально перевірених дидактичних нововведень з їх безперервним оновленням.
2. Науковість – постійне дослідження і аналіз ефективності використання в процесі навчання змісту, методів і засобів навчання, організаційних форм, особливо нових, нестандартних.
3. Оптимізація учбового процесу – це досягнення цілей навчання з максимальною якістю при мінімальних витратах сил викладачів і студентів, економії учбового часу тощо.
4. Інтеграція – синтез результатів суміжних з дидактикою областей знань з педагогічної психології, фізіології, інформатики і раціональне їх використання при рішенні практичних задач.
5. Широке використання технічних засобів навчання і дидактичних матеріалів, що активізують пізнавальний процес.
6. Оптимальність учбово-матеріальної бази навчального закладу – створення сучасної бази для роботи студентів і викладачів, тобто, учбові комплекси: замкнута система телебачення, локальна комп'ютерна мережа достатньої потужності, поліграфічна база тощо.
7. Якісна оцінка результату учбової роботи за допомогою різних видів тестування, іспитів, рейтингової системи оцінки тощо.

Підсумовуючи вищевикладене можна зробити наступний висновок: технологія навчання – категорія процесуальна, вона може бути представлена, як сукупність методів і засобів зміни системи навчання, переведення її в новий стан. Технологія навчання направлена на конструювання і здійснення учбового процесу, який повинен гарантувати досягнення поставлених цілей.

З сучасних технологій найприйнятнішими для індивідуалізованого навчання студентів, на наш погляд, є: модульно-рейтингова технологія, дистанційне навчання і тестування.

Модульно-рейтингова технологія навчання дозволяє: більш глибоко засвоїти учбовий матеріал; дати об'єктивну диференційовану оцінку теоретичним знанням, практичним умінням і навичкам; провести чітку градацію в групах студентів, що мають усереднену оцінку рівня підготовки; упорядкувати їх по цьому критерію, присвоїти той або інший ранговий номер.

П. Юцявічене відзначає, що «сутність модульного навчання полягає в тому, що той хто навчається може самостійно працювати із запропонованою йому індивідуальною учбовою програмою, яка включає цільовий план дій, банк інформації і методичне керівництво по досягненню поставлених дидактичних цілей» [13, с.10].

Розвиток технічних засобів телекомунікації і зв'язку, масова поява мультимедійних пристроїв і програмних додатків для них створила об'єктивні передумови для вдосконалення освітніх технологій. З'явилися ідеї навчання на відстані або так зване «дистанційне навчання». Концепція цього навчання будувалася на використанні телекомунікаційних систем обміну інформацією між комп'ютерами, віддаленими на значну відстань [7].

Як показує аналіз розвитку даної проблеми в світовій науці і практиці, дистанційна освіта носить об'єктивний характер і визначає якісно новий ступінь розвитку системи освіти [2, 7, 10]. Проте перехід на дистанційну освіту припускає кардинальну зміну організації процесу навчання за принципом опосередкованої взаємодії суб'єктів освітнього процесу, через такі сучасні інформаційні технології, як телекомунікаційні системи, комп'ютерний і супутниковий зв'язок, система «Інтернет» тощо. Перехід в перспективі на дистанційну освіту припускає як мінімум дві умови – це високу інформаційну культуру особистості та використання методів дистанційного навчання.

Часто поняття «дистанційне навчання» і «дистанційна освіта» сприймається як синоніми, але ми розводимо ці педагогічні категорії. По суті, дистанційне навчання – це метод, який може використовуватися як в рамках нової дистанційної форми отримання освіти, так і в рамках традиційних форм – очної та заочної, а також при навчанні не має на меті отримання систематичної освіти. Поняття «дистанційна освіта» досить широке, воно характеризує нову організацію системи освіти, в якій використовуються засоби, засновані на комп'ютерних і телекомунікаційних технологіях. Головний плюс такої освіти – можливість навчатися в зручному для себе місці за індивідуальним розкладом, контактуючи з викладачем за допомогою електронної пошти [9].

Існуюча в даний час система дистанційного навчання фактично є завуальованою під новою термінологією системою заочної освіти, в якій, насправді збільшений тільки цикл самостійної роботи студентів за рахунок використання засобів телекомунікацій і комп'ютерів.

Головна проблема розвитку системи дистанційного навчання полягає в тому, що в неї автоматично переноситься існуюча система підготовки фахівців вищої школи на принципово нові технології отримання знань. Стало очевидним, що дистанційне навчання це не система заочної освіти, а одна з основних форм отримання індивідуальної освіти, яка вимагає вживання нових форм, методів навчання і контролю знань у тих хто навчається.

На користь використання комп'ютерних телекомунікацій, як технологічної основи для дистанційного навчання, виступають наступні чинники:

- надзвичайно оперативна передача на будь-якій відстані інформації будь-якого об'єму, вигляду (відео і аудіо, текстової і графічної тощо), зберігання її в пам'яті комп'ютера потрібну кількість часу тощо;
- створення активного оперативного зворотного зв'язку в ході діалогу з викладачем або з іншими учасниками навчального курсу за допомогою спеціальної мультимедійної технології;
- доступ до різних джерел інформації, у тому числі до розподілених баз даних, телеконференцій тощо [6].

Для вирішення цієї задачі є істотні підстави. По-перше, різке зростання масовості освіти і підвищення її рівня з причини значного збільшення частки інтелектуальної праці. По-друге, гуманізації освіти, тобто індивідуалізації і інтелектуалізації прийомів і способів навчання, співвідношення їх з інтересами особистості і суспільства. По-третє, об'єктивно здійснений прорив в комунікаційних технологіях, що дозволяє повернутися до індивідуальних методів навчання на варіативній основі, використовуючи систему індивідуального учбового планування, яке передбачає складання нормального, прискореного або сповільненого варіантів індивідуального учбового плану для кожного студента, які розрізняються як за змістом, так і за темпом навчання [10].

Реалізація цих підходів можлива на основі стандартизованих технологій навчання і, зокрема, модульної побудови курсів. Технологія модульного навчання краще інших навчальних технологій підходить для дистанційного навчання. З її допомогою можна:

- «упакувати» учбовий матеріал самим оптимальним способом і забезпечити студенту свободу вибору місця, часу і темпу навчання залежно від його можливостей;
- здійснювати оптимальну взаємодію між викладачами і студентами в процесі навчання, при цьому функції педагога можуть варіюватися від інформаційно-контролюючої до консультативно-координаційної;
- надавати студентам можливість самостійної роботи над індивідуальною учбовою програмою, що включає цільову програму дій, банк інформації і методичне керівництво по досягненню поставлених дидактичних цілей;
- проводити контроль і оцінку знань і умінь на основі оперативного тестового контролю [5].

Учбові завдання по певному предмету (методичні розробки, література, інформація, розміщена на серверах вnz) в дистанційному навчанні пересилаються по телекомунікаційних системах, студент вивчає їх, консультується з викладачем із нев'язаних питань з використанням електронної пошти або голосу в режимі телефонії, готує звіт по контрольному випробуванню, надсилає його електронною поштою викладачу, який після рецензії таким же чином інформує студента про результат виконання завдання. Якщо результати контрольного випробування негативні і не зараховано, студенту видається нове завдання і цикл навчання по цьому розділу або темі повторюється.

Одним з перспективних методів контролю знань студентів є тестування. Це система стандартизованих завдань, результат виконання яких дозволяє дати надійну і валідну оцінку учбових досягнень студентів.

З переваг тестування можна виділити наступні:

1. Збільшення об'єктивності, точності диференційованої оцінки учбових досягнень студентів.

2. Здійснення контролю рубежу залишкових знань і відповідно приріст їх на будь-якій ступені навчання, що допоможе виявити рейтинг кожного викладача кафедри, факультету.

3. Оперативне проведення контролю з застосуванням контролюючих пристроїв, у тому числі персональних комп'ютерів.

4. Якщо при традиційному контролі при відповіді на 2-3 білетних питання студент може одержати гарну оцінку, не освоївши повною мірою учбовий матеріал, то тестування здійснюється, як правило за всією програмою, отже, об'єктивність контролю різко підвищується.

У той же час створити надійні, інформативні тести не просто, тому викладачам тут необхідно проявити максимум відповідальності і педагогічної майстерності, щоб одержати об'єктивні дані.

Так В.С. Аванесовим і В.П. Беспалько [1, 3] сформульовані основні вимоги до тестових завдань:

- обов'язкова відповідність учбовій програмі дисципліни, що перевіряється;
- відома міра трудності;
- стислість формулювання;
- ясність і лаконічність мови;
- коректність (тестове завдання повинно мати тільки одну вірну відповідь);
- кумулятивність ефекту (оцінка студента складається з оцінок за окремими завданнями);
- короткочасність (кожне завдання вимагає для відповіді не більш 2-х хвилин).

При ефективному стимулюванні учбової діяльності студентів, система рейтингу, заснована на безперервному контролі і оцінці знань, стає значущим чинником інтенсифікації процесу навчання.

Висновки. Таким чином технологія навчання може бути представлена, як сукупність методів і засобів зміни системи навчання, переведенню її в новий стан, а сама технологія навчання направлена на конструювання і здійснення учбового процесу, який повинен гарантувати досягнення поставлених цілей. З сучасних технологій найприйнятнішими для індивідуалізованого навчання студентів є модульно-рейтингова технологія, дистанційне навчання і тестування.

Індивідуалізація навчання студентів пов'язана, перш за все, з інтенсифікацією пізнавальної діяльності, яка базується на сучасних методах і технологіях навчання які дають можливість студентам не тільки за більш короткий термін одержати необхідні професійні знання, уміння і навички, але й успішно поєднувати навчання у вузі з іншими видами діяльності.

Література

1. Аванесов В. С. Основы научной организации педагогического контроля в высшей школе / В. С. Аванесов. – М. : Высшая школа, 1989. – 168 с.
2. Бершадский А.М. Дистанционное обучение – форма или метод? / А. М. Бершадский, И. Г. Краевский // Дистанционное образование. – 1998. – № 4. – С. 34-37.
3. Беспалько В. П. Слагаемые педагогической технологии / В. П. Беспалько. – М. : Педагогика, 1989. – 192 с.
4. Ильина Т. А. Понятие «Педагогическая технология» в современной буржуазной педагогике / Т. А. Ильина // Советская педагогика. – 1971. – № 9. – С. 123-124.
5. Лаврентьева Н. Б. Педагогические основы разработки и внедрения модульной технологии обучения : автореф. дис. на соиск. учен. степени докт. пед. наук : спец. 13.00.08 «Теория и методика профессионального образования» / Н. Б. Лаврентьева. – Барнаул, 1999. – 42 с.
6. Лернер И. Я. Внимание: технологии обучения / И. Я. Лернер // Советская педагогика. – 1990. – №3. – С. 138-141.
7. Минзов А. С. Концепция индивидуального обучения в телекоммуникационной компьютерной образовательной среде / А. С. Минзов // Дистанционное образование. – 1998. – № 3. – С. 19-22.
8. Nain A. Ya. Upravlenie professionalnoy podgotovkoy rabochey molodezhi: pedagogicheskiy aspekt / A. Ya. Nain. – М. : Pedagogika, 1991. – 133 s.
9. Prikazchikova A. Pomogi sebe v uchebe / A. Prikazchikova // Distantcionnoe obrazovanie. – 1998. – № 6. – S. 37-42.
10. Slastenin V. A. Dominanta deyatelnosti / V. A. Slastenin // Narodnoe obrazovanie. – 1997. – № 9. – S. 41-42.
11. Yang S. Sistemnoe upravlenie organizatsiy / S. Yang. – М. : Nauka, 1972. – 215 s.
12. Yanushkevich F. Tehnologiya obucheniya v sisteme vysshego obrazovaniya / F. Yanushkevich. – М. : Vysshaya shkola, 1986. – 134 s.
13. Yutsyavichene P. Teoriya i praktika modulnogo obucheniya / P. Yutsyavichene. – Kaunas : Shviesa, 1989. – 272 s.

Бінецький Д.О.

Національний педагогічний університет імені М.П. Драгоманова

ОСОБЛИВОСТІ ВИХОВАННЯ В МОЛОДШИХ ПІДЛІТКІВ ПРАГНЕННЯ ДО САМОСТІЙНОСТІ У ПРОЦЕСІ НАВЧАЛЬНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

У статті розкрито доцільність дослідження проблеми виховання в молодших підлітків загальноосвітніх навчальних закладів самостійності в процесі навчальної діяльності на основі аналізу останніх досліджень і публікацій з цієї проблеми

Ключові слова: молодші підлітки, прагнення до самостійності, навчальна діяльність, дослідження, психолого-педагогічний аналіз, реформування освіти, педагогічна наука.

Бінецький Д. А. Особенности воспитания у младших подростков стремления к самостоятельности